

Art et Liberté

Handledningen riktar sig i första hand till lärare i åk 7–9 och gymnasiet.

LÄRARHANDLEDNING

MODERNA MUSEETS lärarhandledningar formuleras med grundskolans och gymnasieskolans läroplaner och kursplaner i åtanke. Lärarhandledningarna är utformade som stöd inför ett besök på Moderna Museet och kan också användas för att arbeta vidare med utställningen efter museibesöket. Tanken är att ge en grundläggande förståelse för den aktuella utställningen samt ge förslag på övningar och diskussionsfrågor.

I skolans läroplaner står bland annat att varje elev ska få utveckla sina möjligheter att kommunicera genom att samtala, läsa och skriva och att skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt uppmuntra dem att pröva egna idéer och lösa problem. Både de intellektuella och de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna ska uppmärksammas i skolarbetet.

I denna lärarhandledning till *Art et Liberté* finns flera olika uppgifter och diskussionsfrågor som passar bland annat ämnena bild, samhällskunskap och svenska. Det finns också en liten ordlista för de begrepp och namn som är färgmarkerade i texten.

Texten är i huvudsak hämtad från utställningens väggtexter, skriven av curatorerna Sam Bardaouil och Till Fellrath.

Mejla gärna synpunkter till Ylva Hillström, intendent och ansvarig för denna lärarhandledning:
y.hillstrom@modernamuseet.se

Omslag: Art et Liberté, Inbjudningskort till Art et Liberté-gruppens tredje utställning, 1942

© Centre Pompidou/Bertrand Prévost

VÄLKOMNA TILL MODERNA MUSEET!

FÖR ATT BESÖKET SKA BLI SÅ BRA SOM MÖJLIGT, TÄNK PÅ FÖLJANDE:

ANSVAR FÖR GRUPPEN

Läraren ansvarar för klassen under besöket i museet. Vi rekommenderar att elevgrupper t o m högstadiet går tillsammans med lärare. Anmäl alltid ert besök i kassan. Då får ni en kort introduktion och vi får ordning på statistiken.

LÅSBARA SKÅP

Kläder och väskor kan förvaras i de låsbara skåpen som finns bakom Butiken och på plan 1.

SKOLMATERIAL

Fråga gärna museivårdarna om vägledning. Det finns skrivplattor att låna. Använd inte väggar eller skulptursocklar som skrivunderlag eftersom det blir märken. Använd endast blyertspennor i utställningssalarna om eleverna behöver teckna eller anteckna.

VAR FÖRSIKTIG I SALARNA

Eftersom det är lätt att stöta till konstverk i salarna ska ryggsäckar, större väskor, paraplyer etc. lämnas i garderoben eller i förvaringsboxarna. För att inte riskera spill på konstverk får man inte dricka eller äta i salarna eller i korridoren utanför. Rör er lugnt i salarna. Visa hänsyn till pågående visningar. Grupper under ledning av Moderna Museets personal har företräde i utställningssalarna. Använd gärna de hopfällbara svarta pallarna som finns i museet men bär dem försiktigt så konsten omkring inte skadas. Kom ihåg att sätta tillbaka pallarna på ställningen.

VARFÖR FÅR MAN INTE RÖRA KONSTEN?

Det är inte tillåtet att röra vid konstverken. Att försiktigt ta på något verk innebär stora skador genom att saltet och fett på fingrarna alltid orsakar märken på alla material. Museets uppdrag är att bevara konstverken för kommande generationer av museibesökare.

VAR KAN VI ÄTA MATSÄCK?

Matsäcksplats finns vid entrén på sjösidan (plan 1). Kom ihåg att lämna platsen i gott skick. Ingen förtäring i salarna.

FOTOGRAFERING

Det är tillåtet att filma och fotografera utställningen, men stativ eller blixtr får inte användas.

MUSEIVÄRDAR

Under ert besök på Moderna Museet kommer ni att träffa museivårdar i informationsdisken eller i utställningarna. Vänd er gärna till dem om ni har frågor om konstverk, utställningar, program eller vill lämna tips och synpunkter.

INTRODUKTION

ART ET LIBERTÉ:
BRYTNING, KRIG OCH SURREALISM
I EGYPTEN (1938–1948)

Art et Liberté: brytning, krig och surrealism i Egypten (1938–1948) är den första större museiutställningen om gruppen Art et Liberté (jama'at al-fann wal hurriyyah på arabiska, eller Konst och frihet på svenska), ett surrealistiskt konstnärs- och författarkollektiv i Kairo. Gruppen bildades den 22 december 1938 i och med offentliggörandet av manifestet *Länge leve den urartade konsten*. Gruppen försåg en rastlös generation av unga konstnärer, intellektuella och aktivister med en plattform för kulturell och politisk reform. Strax före andra världskrigets utbrott, under det brittiska kolonialstyret i Egypten, deltog Art et Liberté i det globala motståndet mot fascism, nationalism och kolonialism. Gruppen spelade en aktiv roll i ett internationellt nätverk av surrealistiska författare och konstnärer. Med sin egen definition av surrealism skapade de ett språk i ord och bild som var både globalt engagerat och förankrat i lokala konstnärliga och politiska frågor. Utställningen kastar nytt ljus över modernismen genom Art et Liberté-gruppens konstnärliga bidrag till den surrealistiska rörelsen.

DEN STÄNDIGA REVOLUTIONEN

När Art et Liberté grundades fanns det en etablerad statsunderstödd utställningskultur i Kairo. Den årliga utställningen *Salon du Caire*, som arrangerades av det **konservervativa** *Société des amis de l'art* (Konstvännernas samfund) lockade 1927 så många som 55 000 besökare. De statsunderstödda salongerna delade noggrant in konstnärerna efter nationalitet. I linje med surrealismens avvisande av att konsten skulle användas för politisk propaganda protesterade Art et Liberté mot att konst förknippades med nationalistiska stämningar. Gruppen avfärdade även idén om konsten för konstens egen skull, som de ansåg hade lett till en ständig återanvändning av gamla bild**allegorier** och litterära **metaforer** som inte på minsta sätt utmanade världen. Vissa av deras mest **polemiska** texter var riktade mot konstnärer som tillhörde detta läger och som hade befast en inhemsk kanon som Art et Liberté ville omformulera eller rent av utplåna.

”Här måste det sägas att reklamen för vilken amerikansk stövelmakare som helst är oändligt mycket mer berörande än de bästa målningarna som visas på den årliga Salon du Caire ... Dessa stackare kommer aldrig att förstå att måleriet också är ett sätt att tänka, älska, hata, kämpa och leva.”

— Ur katalogen till Art et Liberté-gruppens andra utställning, 1941.

Medlemmar och vänner
till Art et Liberté-gruppen
samlade i Konstnärshuset,
i Darb el-Labbana, ca 1945

KANONERNAS RÖST

Art et Libertés frihetspatos förstärktes av de fascistiska ideologier som inte bara hade Europa i ett fast grepp utan även hade varit på frammarsch i Egypten sedan början av 1930-talet. Kairo låg inte vid någon krigsfront, men Egypten befann sig ändå i krig eftersom det var ett brittiskt protektorat. Landet var förpliktat att ställa sina nationella resurser och hela sin infrastruktur till britternas förfogande. 1941 var 140 000 soldater stationerade bara i Kairo, och militären med sina stridsvagnar syntes överallt på gatorna. En djupgående upptagenhet av kriget och förödelsen som följde i dess spår var ett huvudtema i allt som Art et Liberté skapade, även i litteratur och karikatyrer. Surrealistiska skildringar av slagfält och bilder av förstörelse fångar det ångestfyllda tillstånd som kriget framkallade. Flera medlemmar i Art et Liberté som drabbades av personliga förluster och tvingades fly, reflekterade över sina erfarenheter i dödsmetaforer och gripande bilder av apokalypsen.

Amy Nimr
Utan titel (Anatomilik), 1940

Samir Rafi
Nakenstudie, 1945

FRAGMENTERADE KROPPAR KROPPAR

Kairo vid den här tiden var en stad som utmärktes av extrem ekonomisk ojämlikhet. En liten skara **feodala** jordägare och **affärsmagnater** ägde de flesta tillgångarna medan mer än hälften av befolkningen levde i yttersta fattigdom. Art et Liberté ansåg att denna orättvisa resursfördelning främst berodde på att medelklassen hindrade samhällsutvecklingen. Därför var revolutionen ett verktyg som behövdes för att radera bourgeoisins övervälde. I linje med surrealismens uppror mot borgarklassens förkärlek för symbolism och naturalism framställde gruppen den mänskliga kroppen som **fragmenterad**. I de traditionella stilar som de vände sig mot avbildades alla figurer på ett idealiserat vis. Art et Liberté målade vanställda, lemlästade eller förvridna gestalter i syfte att ge en skarp illustration av de ekonomiska orättvisor som härskade i deras samhälle. Den fragmenterade eller utmärglade kroppen som motiv blev en bärare av både social och konstnärlig protest. Genom målningar som sträckte sig från det ytterst lilla till det kolossala beskrev Art et Liberté kroppen i ett tillstånd av vånda i våldshärjade omgivningar. Mot bakgrund av att andra världskriget samtidigt brutit ut och bilder spreds på stympade soldater, slagfält och förstörelse fick målningarna en ännu starkare innebörd.

Inji Efflatoun
Surrealistisk komposition, 1942

Mayo
Surrealistiskt porträtt, 1937

DEN SUBJEKTIVA REALISMEN

Art et Liberté menade att surrealismen i sin kärna var både en uppmaning till social och moralisk revolution och en konströrelse. De myntade en term för att karakterisera en ny form av surrealism: subjektiv realism. Den ledande Art et Liberté-teoretikern Ramses Yuonane beskrev 1938 surrealismen som en rörelse i kris och menade att den kunde indelas i två spår. Det första, som bäst exemplifierades av Salvador Dalís och René Magrittes absurda bilder, var enligt Yuonane överdrivet sökt och lämnade inget utrymme för den ohejdade fantasin. Det andra spåret, där man använde sig av **automatisk skrift** och teckning, betraktade han som för självcentrerat och inte tillräckligt inriktat på kollektiv erövring. Yuonane såg behovet av en ny sorts surrealism, och denna subjektiva realism, som han kallade den, utmärktes av att konstnären avsiktligt införlivade igenkännbara symboler i verk som kommit ur omedvetna impulser. Kamel El-Telmisany, en annan Art et Liberté-teoretiker och konstnär, karakteriserade metoden som fri konst.

Gruppmedlemmarna använde termerna subjektiv realism och fri konst om vartannat för att utveckla ett eget bildspråk. Denna nya ”kollektiva mytologi”, som Yuonane också kallade det hela, gav ett tydligt uttryck åt konstnärens ansvar i sitt eget samhälle.

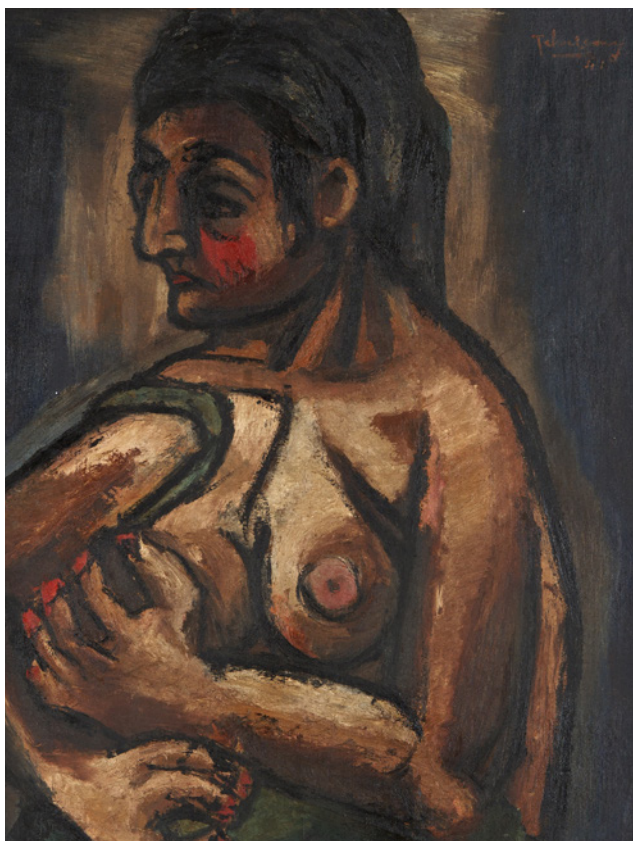
Mayo
Fågeln, 1937

Ramses Younane
Utan titel, 1939

STADSKVINNAN

Flera framträdande konstnärer inom Art et Liberté och flera av dess **mecenater** var starka kvinnliga personligheter, exempelvis Amy Nimr, Marie Cavadia och Lee Miller. De använde sig av sina internationella nätverk och spelade en viktig roll när surrealismen introducerades i Egypten. Genom livaktiga salonger som de höll i sina hem sammanförde de flera Art et Liberté-konstnärer som de även stödde ekonomiskt. Dessa föregångare bidrog till gruppens starka feministiska ställningstagande, som tydligt kom till uttryck i många av deras publikationer, exempelvis *al-Tatawwur* och *Don Quichotte*. Under krigsåren drevs många kvinnor till följd av svår fattigdom in i prostitution. Den utsatta prostituerade, eller ”stadskvinnan” som Henein beskrev henne i sin dikt ”St. Louis Blues”, är ett tema som utforskas i ett stort antal Art et Liberté-målningar. Gruppen lyfte fram de prostituerade lidande genom att återge dem som ensamma gestalter i surrealistiska omgivningar, en del genomborrade av spikar, andra söndertrasade av monsterliknande träd. Till skillnad från surrealistiska yttringar i vilka den dominanta manliga blicken framställde den kvinnliga kroppen som ett sexobjekt, kritiserade gruppen erotiseringen av kvinnor. Art et Liberté belyste de prostituerandes utsatthet genom att avbilda dem som föremål som skadats av manlig konsumtion.

Kamel El Telmisany
Nakenstudie, 1941

”Stadskvinnans röst tränger igenom längs hela horisonten. Hon säger att hon brinner av lust att återse sin flod. Hon vill berätta för honom om armbanden som svider på hennes armar. Och om den brännande sömnlösheten som gör hennes ögon tomma och som endast skulle förjagas genom frestelsen att döda vissa älskare som inte är förmögna att förstå någonting annat än hennes kropp.”

— Georges Henein, ”St. Louis Blues”,
Dérisons d’être, 1938

GRUPPEN FÖR SAMTIDSKONST: EN EGYPTISK KONST

1946 var några Art et Liberté-medlemmar med och bildade ett oberoende kollektiv som var aktivt fram till mitten av 1950-talet med namnet *Le groupe d'art contemporain* ("Gruppen för samtidskonst"). En del av medlemmarna, exempelvis Abdel Hadi el-Gazzar, Hamed Nada och Samir Rafi, skulle senare komma att tillhöra Egyptens ledande moderna konstnärer. Gruppen för samtidskonst avvek från surrealismen genom att främst använda lokala motiv och symboler hämtade från traditionellt konsthantverk. Efter kriget blev frågan hur det är möjligt att göra **autentisk** egyptisk konst en angelägenhet för konstnärer och intellektuella. Detta förstärktes av revolutionen 1952 och det nationsbyggande projekt som följde i dess spår. Gruppen för samtidskonst lyckades få allmänheten att uppfatta deras verk som den första sant egyptiska konsten. Men de viktigaste konstnärerna i Art et Liberté, som hade upplösts 1948, ansåg att Gruppen för samtidskonst höll på att bli ett språkrör för en ny form av nationalism.

"I Egypten finns det för närvarande olika konstnärliga riktningar som försöker utveckla en nationell rörelse inom konsten. Det är inte svårt att skapa en egyptisk nationalkonst om konstnären förstår våra särskilda problem och skildrar dem med utgångspunkt i det som utmärker en modern miljö och mentalitet."

— Abdel-Hadi al-Gazzar, "Vers un art spécifiquement égyptien",
Loisirs nr 21, våren 1950

Abdel Hadi El-Gazzar
Sayyidahs älskade, ca 1952

DEN SURREALISTISKA FOTOGRAFIN

Från mitten av 1930-talet använde Art et Liberté-fotografer som Ida Kar, Hassia, Rami Zolqomah, Khorshid och Van Leo tekniker som **solarisation** och **fotomontage**, som hade blivit centrala inslag inom den surrealistiska fotografien. Lee Miller, som bodde i Kairo från 1933 till 1939, arbetade nära Art et Liberté och gjorde några av sina mest betydande surrealistiska fotografier under denna period. Gruppens medlemmar skapade bilder där de i surrealistiska miljöer utforskade den mänskliga formens sönderdelning och det främmande i det välbekanta. Många surrealistiska fotografer använde så kallat primitiva masker och föremål för att kritisera den **eurocentriska**, koloniala världsuppfattningen. På ett liknande sätt tog Art et Liberté fotografien till hjälp för att kritisera den nationalistiska **exploateringen** av det faraoniska Egypten. Genom lekfulla kompositioner och absurda sammanställningar utmanade de betraktarens invanda sätt att se på antika monument och föremål.

Lee Miller
*Rymdporträtt, Al Bulwayeb,
Near Siwa, Egypt, 1944*

GEORGES HENEIN

Den surrealistiske poeten och provokatören Georges Henein spelade en viktig roll när Art et Liberté bildades. Han föddes i Kairo 1914, och då hans far var egyptisk diplomat och hans mor en egyptisk-italiensk antifascist fick Henein tidigt uppleva vad **världsmedborgaranda** innebar. Under hans första år i livet pendlade familjen mellan Egypten, Italien, Spanien och Frankrike. Redan 1934 började han introducera surrealistiska idéer i Egypten via olika publikationer, två år innan han träffade den franske surrealistledaren André Breton. 1936 var Henein bland dem som undertecknade *La vérité sur le procès de Moscou*, en deklaration som svar på Moskvarättegångarna som de **stalinistiska** kommunisterna iscensatte mot **Trotskij**. Henein höll sitt betydelsefulla föredrag *Bilan du Mouvement Surréaliste* i Kairo den 4 februari 1937, och det var ett slags halvofficiell invigning av den surrealistiska rörelsen i Egypten. Detta följdes den 22 december 1938 av offentliggörandet av Art et Libertés manifest *Vive l'art dégénéré* (Leve den urartade konsten) som till största delen skrevs av Henein. 1947 anförtröddes han av Breton sekretariatet i CAUSE, en internationell sammanslutning för efterkrigssurrealister. Heneins lojalitet mot Breton bröts 1948 till följd av allt större meningsskiljaktigheter. Denna brytning tillsammans med lokala politiska utmaningar ledde slutligen till att Art et Liberté upplöstes.

”Ni känner alla till dessa gråaktiga och avskalade skåp som ibland innehåller kraftiga transformatorer eller högspänningskablar och på vilka det sitter en varningsskylt med texten: ’Livsfara. Tillträde förbjudet.’ Nåväl! Surrealismen är någonting på vilket en hand med oräkneliga fingrar som svar på denna varning har skrivit: ’Risk för liv. Tillträde påbjudet.’”

— Georges Henein, *Bilan du Mouvement Surréaliste*, 1937

BILDSKRIFT

Ett av kännetecknen för Art et Liberté är den nära förbindelsen mellan deras bildkonst och deras litteratur. Till exempel byggde flera av Georges Heneins texter på bilder hämtade från verk av några av gruppens målare, exempelvis Kamel El-Telmisany, Amy Nimr och Mayo. Heneins surrealistiska dikter föranledde i sin tur några av Art et Libertés mest anslående konstverk, gjorda av Inji Efflatoun och Ramses Yuonane. Likaså försåg Albert Cosserys litterära skildringar av den rådande fattigdomen flera av gruppens målare som Fouad Kamel, Abdel Hadi El-Gazzar och Robert Medley med gripande ämnen. Mellan 1939 och 1940 producerade gruppen tre nyskapande tidskrifter: *Don Quichotte* på franska, *al-Tatawwur* på arabiska och den tvåspråkiga bulletinen *Art et Liberté*. Från början av 1940-talet och fram till mitten av 1950-talet drev de även två förlag, Les Éditions Masses och *La Part du Sable*, som distribuerade texter av författare som Albert Cossery, Edmond Jabès, Mounir Hafez, Yves Bonnefoy, Jean Grenier, Philippe Soupault, Gherasim Luca och Artur Lundkvist.

”Faiza blev alldeles upptänd av sina febriga sinnens plötsliga kaos ... Ljusets låga hade nästan slocknat och gav ifrån sig svart rök ...”

— Albert Cossery,
La fille et le hashash, 1941

Abdel Hadi El-Gazzar
Besvärjelsen, 1948

UPPGIFTER OCH DISKUSSIONSFRÅGOR

BILDANALYS

Gör en gemensam **bildanalys** utifrån nedanstående modell.

Denotation i en bildanalys är en saklig beskrivning av ett verk exempelvis innefattande:

- Vad ser vi i bilden: färger, former, människor, saker, miljöer, skeenden?
- Komposition? Intressepunkt?

Konnotation i en bildanalys är en tolkning av konstverket:

- Vad tänker och känner vi när vi ser verket?
- Vad gör verket intressant/ointressant?
- Värderingar: privata, gemensamma, kulturella?

SYFTE: Att öva sig i att analysera bilder och utveckla förståelse för vissa ord och begrepp som kan användas för att kunna samtala om bilder. Att stanna till och reflektera, träna seendet och hitta ett språk för det vi ser.

Mayo, *Käppslag*, 1937
© Mayo/Bildupphovsrätt 2018

EGYPTEN

Ta reda på mer om Egyptens moderna historia, från färdigställandet av Suez-kanalen 1869 och fram till de senaste årens oroligheter då olika presidenter har avlöst varandra. Använd olika källor och skriv faktatexter eller håll korta föredrag för varandra.

SYFTE: Att reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar. Att stimulera elevernas förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information om samhället från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.

ARGUMENTERA MERA!

”I dessa tider, när det enda som tas på allvar nästan överallt i världen är kanonernas röst, måste vi tillåta en viss konstnärlig strömning att ge uttryck för sitt oberoende och sin livskraft.”

— Georges Henein, ur katalogen till Art et Liberté-gruppens första utställning, 1940

”Surrealismen innebär en fara för vår ständigt växande civilisation som vi inte får nonchalera ... Vi måste frukta den och bekämpa den på samma sätt som vi fruktar och bekämpar kommunismen, ty varje nation som godtar och uppmuntrar dess utveckling är utan tvivel på väg rätt ned i det moraliska förfallets moras.”

— Recension av Art et Liberté-gruppens andra utställning, *The Egyptian Gazette* den 2 april 1941

Citaten ovan visar på två vitt skilda inställningar till konsten i Egypten under det tidiga 1940-talet. Låt eleverna inta de olika rollerna (kritikern som tror att surrealismen är samhällsfarlig och den fria konstnären) och argumentera med varandra. Ge varandra feedback på argumenten.

SYFTE: Att öva på att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang. Att öva förmågan att värdera argument och att urskilja och genomföra en logisk argumentation.

BERÄTTELSE

Vad kan vi skriva för berättelser utifrån ett konstverk? Välj ut en målning i Art et Liberté och berätta en historia utifrån det ni ser.

Låt till exempel följande fem ord ingå:
Jord, fruktansvärd, röd, eftermiddag,
hjälpningsväckande, hopp.

SYFTE: Att stimulera fantasin och öva förmågan till kreativt skrivande.

SKAPA SURREALISM

”Bland de surrealistiska målarna finns det en grupp som intalat sig att de ska ägna all sin kraft åt att sammanställa allt som är oförenligt. Sedan har vi ’automatisk teckning’. [...] Slutligen föreslår vi den ’subjektiva realismen’, där objektiva element blandas med mänskliga inslag så att surrealismen ges en djupare och fullständigare innebörd.”

Så skrev konstnären och författaren Ramses Yuonane 1938. Titta på olika sorters surrealistiska konstverk och jämför dem. Sök bilder av till exempel Salvador Dalí, Meret Oppenheim och René Magritte på nätet och jämför med konstverken i Art et Liberté. Gör sedan egna surrealistiska verk, antingen sådana som låter det oväntade, eller till och med oförenliga, mötas eller där objektiva föremål blandas med mänskliga inslag.

SYFTE: Att skapa bilder i olika och oväntade material.

URARTAD KONST

Art et Libertés manifest hade som rubrik och en central punkt att hylla ”den urartade konsten.” Urartad konst, eller enartade konst som det heter på tyska, hade blivit ett begrepp i nazisternas Tyskland vid andra världskrigets utbrott. Det mesta av den modernistiska konsten betecknades som urartad och förbjöds. 1937 anordnades en utställning i Tyskland där de ”urartades” konstverk visades upp och bespottades.

Ta reda på mer om ”urartad konst” och diskutera om det finns några motsvarigheter eller tendenser till nazisternas censur och utrensning av konst idag.

SYFTE: Att söka information och öka kunskaperna om nazismens kultursyn och reflektera över fenomen i historien och samtiden.

FOTOGRAFI

Art et Liberté tog fotografien till hjälp för att kritisera den nationalistiska **exploateringen** av det faraoniska Egypten. Genom lekfulla kompositioner och absurda sammanställningar utmanade de betraktarens invanda sätt att se på antika monument och föremål. Vilka förutfattade meningar finns kring våra hemländer? Vilka är våra monument och symboler och hur brukar de framställas? Gör egna lekfulla fotografiska kompositioner och absurda sammanställningar som utmanar de invanda föreställningarna kring Sverige eller andra hemländer. Bearbeta eventuellt fotografierna i ett bildbehandlingsprogram.

SYFTE: Att reflektera över nationell identitet. Att arbeta med bildkomposition och bilders betydelsebärande egenskaper. Att skapa egna bilder med hjälp av kamera och öva på att bearbeta dem i ett bildbehandlingsprogram.

ORDLISTA

Här finns ord- och begreppsförklaringar till de **grönmarkerade** orden i texten. Observera att förklaringarna gäller hur orden används i just det här sammanhanget, och att de kan ha en vidare eller till och med annan betydelse i andra sammanhang.

affärsmagnat

rik och mäktig person i finansvärlden

allegori

En allegori är en ord- eller bildberättelse, där vissa saker eller personer symboliserar något annat. Fabler, där djur får mänskliga egenskaper, är ett exempel på allegori.

apokalyps

domedag, världens undergång

autentisk

äkta, tillförlitlig

automatisk skrift

En litterär metod som innebär att man försöker direkt återge vad som kommer fram ur det omedvetna eller från yttre krafter (till exempel andeväsen). Tanken är att 'skapa' utan att blanda in förnuftet eller viljan.

eurocentrisk

I en eurocentrisk världsuppfattning betraktas Europa och Västvärlden som viktigare än resten av världen.

exploatering

utnyttjande

Fascism

Antidemokratisk politisk rörelse. Fascismen är en auktoritär politisk ideologi som har sitt ursprung i Benito Mussolinis (1883–1945) fascistiska parti som grundades 1921 i Italien.

feodal

Odemokratisk. Feodalism är en samhällsstruktur med utpräglad över- och underordning.

fotomontage

Collage sammansatt av fragment av fotografier, tidningstryck och liknande.

fragmenterad

sönderdelad

karikatyr

förlöjligande bild, parodi

kolonialism

staters eller gruppers erövring av andra nationers landområden

konservativ

traditionell, som motsätter sig förändringar

manifest

programförklaring

mecenat

understödjare, välgörare

metafor

bildligt uttryck, liknelse

modernism

Ett paraplybegrepp som omfattar olika stilriktningar (ismer) inom västerländsk konst, arkitektur, musik och litteratur på det sena 1800-talet och första hälften av 1900-talet.

ORDLISTA forts.

patos

stark känsla

polemisk

Stridbar. Att gå i polemik innebär att gå in i ett ordkrig eller en åsiktsstrid.

protektorat

Beskyddat område. Ett protektorat har gett upp delar av sin självständighet till den beskyddande staten.

reform

förändring, ombildning

solarisation

speciell effekt vid foto-grafering eller framkallning.

stalinism

Ett politiskt och ekonomiskt system som Josef Stalin (1878–1953) instiftade i Sovjetunionen 1934.

surrealism

En riktning inom konst och litteratur där det som ligger bortom verkligheten lyfts fram och ges betydelse. Det kan handla om det omedvetna som gömmer sig i människans inre och som kommer till uttryck i exempelvis drömmar.

Trotskij

Lev Trotskij (1879–1940) var en rysk politiker, revolutionär och marxistisk teoretiker. Han var ledare för Ryska revolutionen 1905 och blev bolsjevik efter februarirevolutionen 1917. Var tillsammans med Vladimir Lenin (1870–1924) en av de främsta ledarna för oktoberrevolutionen 1917.

världsmedborgaranda

En uppfattning om att hela mänskligheten, oavsett ras, nationalitet och religion, bör betraktas som ett samfund av lika berättigade medborgare.

ANTECKNINGAR

[illegible]

